

Polecenia podsumowujące

1. Przedstaw przebieg działań zbrojnych na froncie zachodnim w latach 1914–1918.
2. Wyjaśnij przyczyny klęski państw centralnych.
3. Omów skutki Wielkiej Wojny.

Wielka Wojna 1914–1918

Podsumowanie

29

◆ Wybuch Wielkiej Wojny

28 VI 1914 – zamach w Sarajewie, śmierć następcy tronu Austro-Węgier.

28 VII 1914 – wypowiedzenie wojny Serbii przez Austro-Węgry.

VIII 1914 – przystąpienie Rzeszy Niemieckiej do wojny po stronie Austro-Węgier. Wypowiedzenie wojny Rosji i Francji przez Niemcy. Wkroczenie wojsk niemieckich do neutralnej Belgii przyczyną zaangażowania się w konflikt Wielkiej Brytanii.

Przekształcenie się wojny z konfliktu regionalnego w globalny.

Główne obozy

- państwa trójporozumienia i ich sojusznicy – nazywane ententą lub aliantami
- państwa skupione wokół Niemiec i Austro-Węgier – nazywane państwami centralnymi

◆ Przebieg działań zbrojnych

Front zachodni

- plan Niemiec – wojna błyskawiczna
- IX 1914 – porażka Niemców w bitwie nad Marną, początek wojny pozycyjnej
- 1916 – największe bitwy: nad Sommą i pod Verdun

Front wschodni

- VIII–IX 1914 – sukcesy wojsk państw centralnych – bitwa pod Tannenbergiem i bitwa nad jeziorami mazurskimi
  - 1915 – zwycięstwa wojsk austriackich na Bałkanach
  - działania zbrojne o charakterze wojny manewrowej
  - VIII 1915 – zdobycie Warszawy przez wojska niemieckie
  - III 1918 – podpisanie przez Rosję traktatu pokojowego z państwami centralnymi w Brześciu nad Bugiem i wycofanie się Rosji z działań wojennych
- Wojna w Alpach i na Bliskim Wschodzie
- 1915 – przyłączenie się Włoch do wojny po stronie aliantów
  - IV 1915 – I 1916 – operacja desantowa wojsk ententy na półwyspie Gallipoli w Turcji, zakończona niepowodzeniem aliantów
- I 1917 – początek nieograniczonej wojny podwodnej prowadzonej przez Niemcy.
- IV 1917 – przystąpienie USA do wojny po stronie państw ententy.
- VII–VIII 1918 – druga bitwa nad Marną oraz ofensywa stu dni – porażki armii niemieckiej.
- Klęska państw centralnych w wojnie.
- 11 XI 1918 – zawarcie rozejmu w Compiègne, koniec wojny.

◆ Nowe rodzaje broni

Gazy bojowe używane na froncie zachodnim – po raz pierwszy w bitwie pod Ypres (1915).

Początki lotnictwa wojskowego – wykorzystanie samolotów rozpoznawczych, sterowców, myśliwców i bombowców.

Wykorzystanie po raz pierwszy czołgów do działań zbrojnych – w bitwie nad Sommą (1916).

Samochody oraz kolej jako środek transportu armii i uzbrojenia.

◆ Skutki wojny

Śmierć ok. 10 mln żołnierzy, ponad 20 mln rannych i blisko 1 mln inwalidów wojennych.

Straty w ludziach przyczyną braku pracowników na rynku pracy.

Zniszczenia gospodarcze krajów przyczyną fali głodu i niezadowolenia społecznego.

◆ Ludobójstwo Ormian

Czystka etniczna przeprowadzona w trakcie wojny przez Turków na ludności ormiańskiej.

Zamordowanie 1–1,5 mln Ormian.

Polecane publikacje

N. Best, *Najważniejszy dzień w historii. Jak skończyła się Wielka Wojna*, przeł. W. Jeżewski, Warszawa: Wyd. Magnum, 2008.

A. Chwalba, *Samobójstwo Europy. Wielka Wojna 1914–1918*, Kraków: Wyd. Literackie, 2021.

C.M. Clark, *Lunatycy. Jak Europa poszła na wojnę w roku 1914*, tłum. M. Fiedorek i T. Fiedorek, Warszawa: Wyd. Akademickie Dialog, 2017.

